

in the Soviet criminal legislation. That was time when started the protection by one penal provision of two social values – public order and authority of the authorities.

Hooliganism as a criminal offence remains a widespread public threat the crime. Persons guilty of disorderly conduct are incivility and immorality, arrogance and neglect as well to person and traditions, customs, moral norms and rights. The norms that set forth the responsibility for hooliganism was a mixture of signs as administrative offence and criminal offence.

The hooliganism connected with resistance to authority or citizen who is fulfilling duties on protection of a public order or other citizens who stopped the bullying, concedes a large amount stipulated by the Constitution of the rights and freedoms of citizens of Ukraine. So we believe that the criminalization of this phenomenon is timely, appropriate and socially determined.

Keywords: *representative government, public order, hooliganism, crime, punishment, cause and principle of criminalization, socially dangerous act.*

Надійшла до редакції 06.10.2015

Чабаненко С. М.

аспірант

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

УДК 343.351

ВИЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ ЯК ПРЕДМЕТА ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ДІЯЛЬНІСТЮ ПОЗАБЮДЖЕТНИХ ЦІЛЮВИХ ФОНДІВ

Розглянуто ключові питання нормативно-правового регулювання діяльності позабюджетних цільових фондів України з використанням державних коштів. Для з'ясування означеної проблеми здійснено спробу теоретичного визначення терміна «державні кошти» і суміжних понять, а також запропоновано внесення змін до законодавства.

Ключові слова: *державні кошти, бюджетні кошти, позабюджетні цільові фонди, нормативне забезпечення.*

Постановка проблеми. Матеріальне забезпечення населення в контексті реалізації соціально-економічної політики України перебуває на межі кризи та зuboжіння нації, що безпосередньо призводить до необхідності отримання доходів злочинним шляхом. Однак Уряд держави вживає всі можливі заходи нормотворчого забезпечення для покращення соціально-економічного становища населення України, тим самим мінімізуючи поширеність криміногенного середовища.

Реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці, забезпечення безперебійного та своєчасного надання соціальних послуг, страхових виплат, матеріального забез-

печення застрахованих осіб тощо – все це передбачено виконанням Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» за 2015 рік.

Мета. Для з'ясування сутності поняття коштів, пов'язаних з діяльністю позабюджетних цільових фондів, були використані методи наукового аналізу та узагальнення, нормативно-догматичний, діалектичний та порівняльно-правовий методи. Це дозволило проаналізувати норми законодавства, що регулює питання обігу коштів, пов'язаних з діяльністю позабюджетних цільових фондів, провести відмежування коштів від інших суміжних понять, а також охарактеризувати особливості нормативного забезпечення функціонування державних цільових фондів коштів та визначити злочини, пов'язані з незаконним використанням державних коштів таких фондів.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Діяльність позабюджетних цільових фондів коштів в Україні досліджувалася на рівні економічних, цивільно-правових та адміністративних розробок з визначенням формування, розвитку, цивільно-правового статусу, організації діяльності таких фондів, використання коштів недержавних пенсійних фондів та забезпечення їх фінансової безпеки. Однак у кримінально-правовому та кримінологічному аспектах з визначенням злочинів, що вчиняються у цій сфері, та запропонованими заходами запобігання, досліджень майже не проводилося. Певні питання, пов'язані з діяльністю підрозділів боротьби з економічною злочинністю ОВС щодо протидії злочинам у сфері цільових спеціалізованих державних фондів, досліджувалися такими вченими: В. Захаров, Н. Гула та Р. Степанюк, а правовий статус централізованих позабюджетних цільових фондів, їх адміністративно-правові та цивільно-правові засади формування, досліджено в дисертаціях Н. Баланюк, Ю. Вітки, О. Горбачової, О. Зайчук, І. Ткаліча.

Виклад основного матеріалу. Встановлення сучасного стану кримінологічної ситуації в державі та вжиття дієвих заходів запобігання злочинам щодо незаконного використання державних коштів, пов'язаних з діяльністю позабюджетних цільових фондів, є можливим за умов з'ясування понятійного апарату. В межах означеної теми нами здійснено спробу з'ясувати законодавче закріплення терміна «державні кошти» та інші суміжні поняття.

Державні кошти – це кошти, що належать державі; ширше – публічні кошти.

В Україні державними офіційно вважаються кошти:

- Державного бюджету України,
- бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів,
- Національного банку України,
- державних цільових фондів,
- Пенсійного фонду України,
- загальнообов'язкового державного соціального страхування,
- загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття,

- загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням,

- передбачені Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності»,

- установ чи організацій, утворених у встановленому порядку органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями чи органами місцевого самоврядування,

- державних та місцевих фондів,

- державного оборонного замовлення,

- державного замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб,

- державного матеріального резерву,

- Аграрного фонду,

- Фонду соціального захисту інвалідів [1].

Однак, враховуючи тимчасову анексію Автономної Республіки Крим, державні кошти, що входять до бюджету АР Крим, не можуть визначатися такими для України.

Державні фінанси – сфера грошових відносин, що виникла у зв'язку з розподілом і перерозподілом вартості валового внутрішнього продукту і частини національного багатства, пов'язана з формуванням фінансових ресурсів і підпорядкування держави й підприємств і використанням державних коштів на витрати з розширення виробництва, задоволення соціально-культурних потреб населення, оборони країни й державного управління. Державні фінанси функціонують на загальнодержавному, регіональному й місцевому рівнях і включають бюджет, позабюджетні фонди, державний кредит, фінанси державних і муніципальних підприємств [1].

Так, відповідно до Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», в тексті мають місце такі терміни як «кошти державного і місцевих бюджетів», «державні чи комунальні кошти» [2, ст. 375].

Закупівля товарів, робіт та послуг здійснюється за рахунок державних коштів, хоча вони виділяються і з державного або місцевих бюджетів.

У Господарському кодексі України фігурує поняття «бюджетні кошти, якщо такі кошти мають інше цільове призначення», «грошові кошти» (готівку, чеки, а рівно з використанням інших форм розрахунків та платіжних карток на території України), кошти для цільового використання з Державного бюджету України або місцевих бюджетів, кошти статутного капіталу та інших фондів, власні кошти, цільові кошти [3, ст. 386].

У свою чергу, відповідно до положень п. 11 ст. 2 Бюджетного кодексу України, бюджетними коштами (коштами бюджету) визначаються належні відповідно до законодавства надходження бюджету та витрати бюджету. Цією самою статтею у п. 23-¹) зазначено, що єдиний казначейський рахунок –

рахунок, відкритий центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів (далі – Казначейство України), у Національному банку України для обліку коштів та здійснення розрахунків у системі електронних платежів Національного банку України, на якому консолідуються кошти державного та місцевих бюджетів, фондів загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування та кошти інших клієнтів, які відповідно до законодавства знаходяться на казначейському обслуговуванні [4, с. 1778, стаття 572].

Проте, у примітці до ст. 210 Кримінального Кодексу України зазначено, що до бюджетних коштів належать кошти, що включаються до державного бюджету і місцевих бюджетів незалежно від джерела їх формування [5, с. 89].

У монографії Р.А. Волинця «Кримінальна відповідальність за порушення бюджетного законодавства України в контексті аналізу предмета злочину ст. 210 КК України» вказано, що *бюджетні кошти* мають певні ознаки, проте "...залишають можливість для різного тлумачення змісту цього поняття". При цьому автор вказує на недостатність для відповіді на питання про те, чи залишаються кошти, перераховані з державного чи місцевого бюджету на рахунок суб'єкта господарювання небюджетної установи для виконання робіт чи надання послуг, бюджетними [6, с. 38].

Спеціальні кошти – це доходи бюджетних закладів, які отримуються від реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг або здійснення іншої діяльності. До спеціальних коштів загальногосподарського характеру належать: використання автотранспорту, що утримується на госпрозрахунку; утримання котелень для опалення як власних приміщень, так і приміщень сторонніх організацій за плату та ін.

У свою чергу, грошові кошти – поняття бухгалтерського обліку, яке відображає найліквідніші активи підприємства та включає готівку в касі, кошти на рахунках у банках, електронні гроші, які емітуються у відкрито циркулюючій системі, депозити до запитання та кошти в дорозі [1].

Прикладом незаконного використання державних коштів може бути вирок суду Кіровоградського районного суду м. Кіровограда від 2 серпня 2013 року.

Зі змісту вироку встановлено, що, відповідно до плану розподілу коштів відкритих асигнувань з рахунку № 90740003000456 від 30.11.11 № 114, з поточного рахунку Кіровоградського обласного відділення Фонду соціального захисту інвалідів № 90740003000456, відкритого в ГУДКУ в Кіровоградській області, на поточний рахунок ТОВ «Консалтинг ЛТД», відкритого в ГУДКУ в Кіровоградській області № 35246001004452, перераховано грошові кошти спеціального фонду безпосереднього зарахування в сумі 621870 грн. Отримавши зазначені грошові кошти, директор ТОВ «Консалтинг ЛТД» ОСОБА_4 фактично не виконав умови Договору, тобто не створив 6 робочих місць для інвалідів.

Внаслідок умисних, протиправних дій директора Фонду ОСОБА_1 державним інтересам спричинено тяжкі наслідки у вигляді матеріальних збитків

на загальну суму 621870 грн., які у двісті п'ятдесят і більше разів перевищують неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Крім того, директор Кіровоградського обласного відділення Фонду соціального захисту ОСОБА_1 за вищезазначених обставинах вчинив злочин у сфері службової діяльності: складання, видача службовою особою завідомо неправдивих офіційних документів, що спричинили тяжкі наслідки, тобто скоїв злочин, передбачений ч. 2 ст. 366 КК України.

Таким чином, особу визнано винною за ч. 2 ст. 364 КК України та за ч. 2 ст. 366 КК України і засуджено до 4 років позбавлення волі з позбавленням права обіймати посади, пов'язані із здійсненням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій, строком на 1 рік та зі стягненням штрафу в розмірі 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що становить 8500 грн. Однак, на наше переконання, за вчинення подібних злочинів недоречним є застосування такого виду покарання як штраф у розмірі 8500 грн, коли загальна сума викрадення становила 621870 грн, що майже у 73 рази перевищує суму завданих збитків.

У Законі України «Про здійснення державних закупівель» міститься термін «кошти кредитів, позик», «бюджетні кошти». Однак визначення державних коштів, що раніше мало місце у попередній редакції Закону, який втратив чинність, у діючій редакції закону відсутнє. В законі зазначено саме про державні закупівлі, тому логічно, що вони мають проводитися за рахунок державних коштів. Крім цього, п. 13-1 Закону передбачено спеціалізовані організації, які здійснюють закупівлі, – спеціалізовані фонди, організації та механізми Організації Об'єднаних Націй, Міжнародна асоціація забезпечення медикаментами (International Dispensary Association), Королівська Агенція Великобританії (Crown Agents), Глобальний механізм із забезпечення лікарськими засобами (Global Drug Facility), Партнерство у сфері постачання та управління поставками (Partnership for Supply Chain Management), які надають урядам держав та/або центральним органам державної влади послуги з організації та проведення процедур закупівель лікарських засобів, медичних виробів та пов'язаних з цим послуг на підставі відповідних угод та відповідно до внутрішніх правил і процедур таких організацій (доповнення згідно із Законом № 269-VIII від 19.03.2015 – зміна діє до 31.03.2019, див. пункт 1 розділу II) [7, ст. 883].

На нашу думку, це порушує дієвість регулювання та використання коштів за відсутності його законодавчого визначення. Тому вважаємо, що є необхідність внести зміни до Закону України «Про здійснення державних закупівель» і таким чином урегулювати відповідно положення закону з іншими нормативно-правовими актами.

Висновки. Враховуючи означене, пропонуємо внести зміни до Закону України «Про здійснення державних закупівель» і викласти поняття державних коштів у такій редакції:

«Державні кошти – це кошти Державного бюджету України та місцевих бюджетів, кошти Національного банку України, державних цільових фондів,

Пенсійного фонду України, кошти загальнообов'язкового державного соціального страхування, кошти загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, кошти загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, кошти, передбачені Законом України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності", кошти установ чи організацій, утворених у встановленому порядку органами державної влади, місцевими державними адміністраціями чи органами місцевого самоврядування, кошти державних та місцевих фондів, кошти державного оборонного замовлення, кошти державного замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб, кошти державного матеріального резерву, кошти Аграрного фонду, кошти Фонду соціального захисту інвалідів, кошти, які надаються замовникам під гарантії Кабінету Міністрів України та органів місцевого самоврядування за кредитами, позиками, які надаються іноземними державами, банками, міжнародними фінансовими організаціями або на умовах співфінансування разом з іноземними державами, банками, міжнародними фінансовими організаціями, кошти підприємств та їх об'єднань».

Виходячи з вищенаведеного, можна визначити, що поняття «державні кошти» є більш ширшим аніж «бюджетні кошти» чи інші суміжні поняття, тому і в якості предмета злочинів, пов'язаних з діяльністю позабюджетних цільових фондів, доцільніше, на наш погляд вживати поняття «державні кошти», що охоплюється не тільки диспозицією ст. 210 та ст. 210-1 Кримінального кодексу України, а і статтями інших розділів Особливої частини КК України.

Бібліографічні посилання

1. Вільна енциклопедія «Вікіпедія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Державні_кошти; https://uk.wikipedia.org/wiki/Державні_фінанси; https://uk.wikipedia.org/wiki/Грошові_кошти.
2. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України // ВВР України. – 1993. – № 13. – Ст. 110 (зі змінами згідно із Законом України № 630-VIII від 16.07.2015 // ВВР України. – 2015. – № 39. – Ст. 375.
3. Господарський кодекс України // ВВР України. – № 43. – Ст. 386 (зі змінами від 16.07.2015 року згідно із Законом України № 629-VIII від 16.07.2015).
4. Бюджетний кодекс України // ВВР України. – 2010. – № 50 / № 50–51. – Ст. 572 (зі змінами згідно із Законом України № 714-VIII від 06.10.2015).
5. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство із змінами та доп. на 24 березня 2015 року. – К., 2015.
6. Волинець Р.А. Кримінальна відповідальність за порушення бюджетного законодавства України (ст. 210 КК України) : монографія. – К., 2012. – С. 38.
7. Про здійснення державних закупівель : Закон України // ВВР України. – 2014. – № 24. – Ст. 883.

Чабаненко С.Н. Определение государственных средств как предмета преступлений, связанных с деятельностью внебюджетных целевых фондов. Рассмотрены ключевые вопросы нормативно-правового регулирования деятельности внебюджетных целевых фондов Украины с использованием государственных средств. Для выяснения

этой проблемы предпринята попытка теоретического определения термина «государственные средства» и смежных понятий, а также предложено внесение изменений в законодательство.

Ключевые слова: *государственные фонды, бюджетные фонды, внебюджетные целевые фонды, нормативно-правовое обеспечение.*

Chabanenko S. M. Definition of state funds as object of crimes related to activities of extrabudgetary trust funds. The article examines the key issues of legal regulation of the activities of extrabudgetary trust funds of Ukraine with the use of public funds. To clarify this problem, the theoretical attempt to define the term "public funds" and related concepts as the subject of crimes related to extrabudgetary activities trust funds and proposed changes to legislation.

For the purpose of studying problems concerning the use of public funds related to the activities of the state trust funds, an attempt to ascertain legislative consolidation of the term "public funds" and other related concepts (public finances, public funds and local budgets, state or municipal funds, budgetary funds, cash, funds for targeted use of State budget of Ukraine or local budgets, funds of the authorized capital and other funds, private funds, trust funds and the like, special tools, and the like).

To clarify the essence of the concept of funds related to extrabudgetary activities trust funds were used methods of scientific analysis and summarizing, normative-dogmatic, dialectical, and comparative legal methods. This allowed us to analyze the provisions of the legislation regulating the turnover of funds related to extrabudgetary activities trust funds, to carry out delimitation from other related concepts, as well as to characterize the features of the regulatory framework for the operation of the state trust funds of means and detect crimes related to illegal use of public funds such funds.

Based on the analysis of legislative acts of Ukraine that define the various approaches to understanding of funds, we made the conclusion about the necessity of unification of concepts and amending the Law of Ukraine "On public procurement" and thus to regulate the provisions of law and other normative-legal acts.

In investigatory and judiciary practice also creates problems in respect of offences involving the use of public funds, the application of provisions of legal acts, which used the notions of public funds, for example, in public procurement.

On the basis of this study, it is proposed to amend the Law of Ukraine "On public procurement" and to outline the notion of public funds as follows:

"public funds means of the State budget of Ukraine and local budgets, funds of the National Bank of Ukraine, state targeted funds, Pension Fund of Ukraine, funds of mandatory state social insurance, funds of compulsory state social insurance against unemployment, the funds of compulsory state social insurance against temporary disability and expenses caused by birth and burial, the means provided by the Law of Ukraine "On mandatory state social insurance against industrial accident and occupational disease which entailed disability", the funds of the institutions or organizations formed in accordance with the established procedure by state authorities, local state administrations or bodies of local self-government, funds of state and local funds, funds of the state defense order, the state order to satisfy priority government needs, funds of the state material reserves, the Agrarian Fund of funds, the Fund of social protection of persons with disabilities, funds are provided to the customers under the guarantee of the Cabinet of Ministers of Ukraine and local governments on loans, loans from foreign States, banks, international financial institutions or co-financing together with foreign States, banks, international financial institutions, funds of enterprises and their associations".

It is concluded that the concept of "public funds" is broader than "budget" or other related concepts, and therefore as the subject of crimes related to extrabudgetary activities trust funds, it is proposed to use the concept of "public funds" that covered not only by the disposition of the article 210 and article 210-1 of the Criminal code of Ukraine and articles of other chapters of the criminal code of Ukraine.

Keywords: *state funds, budget funds, extrabudgetary trust funds, regulatory support.*